

Przykładowy program nauczania

Doradztwo zawodowe

Szkoły ponadpodstawowe

Tytuł: *wpisuje prowadzący*

Nazwa szkoły: *wpisuje prowadzący*

Liczba godzin: *wpisuje prowadzący (minimum 10 godzin w cyklu kształcenia)*

Autorzy:

Program powstał w wyniku współpracy specjalistów z Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Katowicach, Regionalnego Ośrodka Metodyczno – Edukacyjnego „Metis” w Katowicach, Regionalnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Katowicach, Regionalnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Bielsku Białej, Regionalnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Częstochowie, Regionalnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli i Informacji Pedagogicznej „WOM” w Rybniku.

Materiał jest dedykowany nauczycielom oraz szkolnym doradcom zawodowym i może być wykorzystywany bezpłatnie oraz modyfikowany do celów dydaktycznych.

Wstęp

W procesie kształcenia są podejmowane działania wspomagające rozwój każdego uczącego się, stosownie do jego potrzeb i możliwości, ze szczególnym uwzględnieniem indywidualnych ścieżek edukacji i kariery, możliwości podnoszenia poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych oraz zapobiegania przedwczesnemu kończeniu nauki. Jednym z zadań szkoły i innych podmiotów prowadzących kształcenie uwarunkowane zmianami zachodzącymi w otoczeniu gospodarczo-społecznym, na które wpływają w szczególności: idea gospodarki opartej na wiedzy, globalizacja procesów gospodarczych i społecznych, rosnący udział handlu międzynarodowego, mobilność geograficzna i zawodowa, nowe techniki i technologie, a także wzrost oczekiwań pracodawców w zakresie poziomu wiedzy i umiejętności pracowników jest doradztwo zawodowe.

Skutecznie prowadzone zajęcia doradztwa edukacyjno - zawodowego motywują do nauki i mogą zapobiec nieprzemyślanym decyzjom dotyczącym dalszej ścieżki edukacji i kariery młodych ludzi. Doradztwo powinno być kształtowane w duchu postawy **uczenia się przez całe życie** i być wspierane przez rodziców, dyrektorów szkół, nauczycieli wszystkich przedmiotów i otoczenie społeczne oraz pracodawców. Działania w ramach doradztwa zawodowego powinny zagwarantować uczniom i ich rodzicom wszechstronne wsparcie w procesie decyzyjnym wyboru szkoły i kierunku kształcenia, jakie otrzymają w formie różnorodnych przedsięwzięć organizowanych w szkole na rzecz rozwoju zawodowego przez całą kadrę pedagogiczną, w tym doradców zawodowych oraz udział uczniów w grupowych zajęciach z zakresu doradztwa zawodowego zorganizowanych w formie obowiązkowych zajęć lekcyjnych.

W przypadku szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych doradztwo dotyczy także tych uczniów, którzy już podjęli decyzje edukacyjne, ale nie potrafią się odnaleźć na rynku pracy i muszą podjąć decyzję o przekwalifikowaniu. Konieczne jest więc nie tylko poruszanie zagadnień związanych z specyfiką zawodów i rynku pracy ale również dalsze pogłębianie samopoznania i dawanie wskazówek dotyczących możliwości zdobywania dodatkowych kwalifikacji lub przekwalifikowania. Równie istotne jest wspomaganie uczniów w nabywaniu i doskonaleniu kompetencji społecznych i emocjonalnych, które są istotne dla konstruktywnego funkcjonowania w społeczeństwie, w tym w środowisku pracy.

Wszystkie działania w zakresie doradztwa zawodowego prowadzone w szkole tworzą Wewnątrzszkolny System Doradztwa Zawodowego i powinny stanowić spójną całość. Proponowany program obowiązkowych zajęć jest jednym z elementów tego systemu.

Jak wynika z badań ankietowych pn. *„Doradztwo zawodowe w szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych w województwie śląskim”* przeprowadzonych w pierwszym kwartale 2017 roku przez Wojewódzki Urząd Pracy w Katowicach zadania w ramach doradztwa zawodowego realizowane są głównie przez nauczycieli i pedagogów, którym zostały one powierzone w ramach dodatkowych obowiązków. Wprawdzie szkoły przygotowując uczniów do wyboru zawodu czy wejścia na rynek pracy współpracują z szeregiem instytucji, takich jak z urzędy pracy, szkoły wyższe, pracodawcy, biblioteki, poradnie psychologiczno-

pedagogiczne i inne, jednak dostrzegają potrzebę doskonalenia podejmowanych działań. Zgodnie z uzyskanymi informacjami szczególnie istotne jest wsparcie szkół w zakresie organizacji zajęć doradztwa zawodowego, a zwłaszcza w opracowaniu materiałów służących przygotowaniu uczniów do wyboru zawodu i wejściu na rynek pracy, przygotowaniu do realizacji zajęć grupowych z zakresu poradnictwa zawodowego oraz do indywidualnego poradnictwa zawodowego.

Uzyskane wyniki badań stały się inspiracją do nawiązania współpracy pomiędzy Wojewódzkim Urzędem Pracy w Katowicach, Regionalnym Ośrodkiem Metodyczno – Edukacyjnym Metis, Regionalnym Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Katowicach, Częstochowie i Bielsku-Białej oraz Regionalnym Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli i Informacji Pedagogicznej „WOM” w Rybniku. Zespół ekspertów wychodząc naprzeciw potrzebom pracowników szkół opracował przykładowe programy z doradztwa zawodowego dla szkół podstawowych i ponadpodstawowych.

Programy, przeznaczone dla nauczycieli, pedagogów i doradców zawodowych są udostępnione bezpłatnie, a zamieszczone na stronach internetowych wersje edytowalne, pozwolą zainteresowanym na dostosowanie ich do własnych potrzeb i możliwości.

Cele

Celem doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach ponadpodstawowych (BS I, BS II technikum i liceum) jest przygotowanie uczniów do świadomego i samodzielnego planowania kariery oraz podejmowania i zmiany decyzji edukacyjno-zawodowych uwzględniających:

- ✓ pogłębianie poznawania samego siebie,
- ✓ analizę informacji na temat rynku pracy i systemu edukacji oraz własnej wiedzy,
- ✓ rozwijanie kompetencji społecznych sprzyjających efektywnemu funkcjonowaniu w sytuacjach zawodowych,
- ✓ wsparcie uczniów w sytuacji wyboru,
- ✓ kształtowanie umiejętności aktywnego uczestnictwa na rynku pracy,
- ✓ przygotowanie do samodzielnego funkcjonowania na rynku pracy i mobilności zawodowej oraz uczenia się przez całe życie i uczestnictwa w całościowym poradnictwie kariery.

Treści i efekty nauczania

Treści	Efekty
Poznanie siebie (zasoby i ograniczenia)	
Odkrywanie specyficznych zdolności i umiejętności ucznia.	Uczeń: ✓ określa swoje mocne strony w kontekście wyboru zawodu ✓ zna ograniczenia w tym wynikające ze stanu zdrowia do wykonywania określonych zawodów ✓ przejawia postawę sprzyjającą rozwojowi zainteresowań i zdolności ✓ realnie ocenia zgodność własnego potencjału z wybranym kierunkiem kształcenia i wymaganiami rynku pracy
Pomoc w realnej ocenie zainteresowań, uzdolnień i predyspozycji zawodowych.	
Kształtowanie umiejętności samopoznania i samooceny.	
Rozpoznawanie, kształtowanie i utrwalanie zainteresowań w tym zainteresowań zawodowych.	
Określenie zgodności posiadanych przez uczniów predyspozycji z realizowanym kierunkiem kształcenia.	
Świat zawodów i rynek pracy	
Dostarczanie informacji o zawodach, wymaganiach rynku pracy.	Uczeń: ✓ potrafi wyszukiwać i przetwarzać informacje o zawodach i rynku pracy ✓ zna instytucje rynku pracy ✓ wie jak wyszukiwać informacje o lokalnym rynku pracy ✓ potrafi tworzyć dokumenty aplikacyjne ✓ jest przygotowany do kontaktu z pracodawcą ✓ zna sposoby poszukiwania i zasady utrzymania pracy ✓ zna formy zatrudnienia
Wskazywanie potrzeby porównania własnych wyborów z realiami ekonomicznymi.	
Zapewnienie uczniom poznania specyfiki lokalnego i regionalnego rynku pracy w aspekcie realizowanego kierunku kształcenia i kierunków pokrewnych.	
Przedstawienie możliwości zatrudnienia na lokalnym rynku pracy.	
Kształtowanie postawy przedsiębiorczości i kreatywności	

sprzyjających aktywnemu uczestnictwu w życiu gospodarczym.	
Przygotowanie ucznia do wejścia na rynek pracy	
Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie	
Wskazanie różnorodnych dróg edukacyjnych prowadzących do zawodu.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ zna system edukacji (formalny i pozaformalny) ✓ potrafi wyszukiwać i przetwarzać informacje o formach i placówkach kształcenia i sposobach przekwalifikowania ✓ potrafi planować własny rozwój zawodowy
Przekazanie uczniom informacji o możliwościach kształcenia na różnych poziomach oraz etapach rozwoju zawodowego.	
Przedstawienie możliwości zmiany lub kontynuacji kierunku kształcenia – reorientacja.	
Przedstawienie możliwości nabywania kwalifikacji zawodowych w trakcie nauki w szkole.	
Przedstawienie aktualnej, pełnej oferty edukacyjnej dla absolwentów szkoły.	
Kształtowanie mobilności edukacyjnej i zawodowej.	
Kształtowanie postawy doskonalenia się przez całe życie.	
Przygotowanie do planowania własnego rozwoju i kariery zawodowej.	
Kompetencje społeczne	
Kształtowanie umiejętności podejmowania decyzji.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ jest świadomy konieczności podejmowania decyzji ✓ rodzice/opiekunowie biorą aktywny
Rozwijanie umiejętności wymiany i akceptacji poglądów innych osób.	

Rozwijanie umiejętności komunikowania się z otoczeniem.	udział w wyborach edukacyjno – zawodowych uczniów
Rozwijanie umiejętności rozwiązywania konfliktów.	✓ podejmuje aktywność społeczną ✓ konstruktywnie komunikuje się
Kształtowanie aktywności społecznej.	i rozwiązuje konflikty

Sposoby realizacji

Metody i formy:

- ✓ praca grupach, parach, indywidualna
- ✓ pogadanka
- ✓ wykład
- ✓ warsztaty
- ✓ ćwiczenia
- ✓ testy, kwestionariusze
- ✓ dyskusja
- ✓ burza mózgów
- ✓ rozwiązywanie problemów
- ✓ symulacje
- ✓ drama
- ✓ autoprezentacja
- ✓ analiza przypadku
- ✓ projekt
- ✓ portfolio
- ✓ metody multimedialne
- ✓ gry diagnostyczno-symulacyjne
- ✓ praca z materiałami źródłowymi
- ✓ udział w dniach otwartych szkół i uczelni
- ✓ wizyty w zakładach pracy
- ✓ spotkania przedstawicielami zawodów, instytucji, szkół
- ✓ przedsięwzięcia typu: targi edukacyjne, targi pracy, dni kariery, dni przedsiębiorczości

Środki:

- ✓ materiały biurowe
- ✓ tablica, flipchart
- ✓ ankiety, kwestionariusze, karty pracy
- ✓ filmy, nagrania
- ✓ sprzęt multimedialny
- ✓ dostęp do Internetu
- ✓ gry - w tym interaktywne
- ✓ informatory, katalogi, broszury, ulotki
- ✓ teksty źródłowe
- ✓ bazy i analizy, statystyki
- ✓ akty prawne

Ewaluacja

Źródła informacji:

- ✓ uczniowie
- ✓ rodzice
- ✓ nauczyciele i specjaliści
- ✓ absolwenci

Metody:

- ✓ Ustna: pytania i odpowiedzi, zdania niedokończone, wywiad swobodny;
- ✓ Pisemna: ankieta dotycząca nabytej wiedzy, portfolio dotyczące znajomości samego siebie od ankiety pre do post, w tym wypełnione testy, kwestionariusze, ćwiczenia, zgromadzone materiały;
- ✓ Obserwacja.

Akty prawne

(stan prawny na dzień 16.08.2017)

Zawierające zapisy dotyczące organizacji doradztwa zawodowego

- ✓ Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jedn. Dz.U. 2016 poz. 1943 z późn. zm.),
- ✓ Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. 2017 poz. 59),
- ✓ Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe (Dz.U. 2017 poz. 60),
- ✓ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz.U. 2012 poz. 204 z późn. zm.),
- ✓ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. 2013 poz. 532).

Dotyczące kształcenia zawodowego i klasyfikacji zawodów

- ✓ Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz.U. 2016 poz. 64 z późn. zm.),
- ✓ Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach z dnia 31 marca 2017 r., (Dz.U. 2017, poz. 860);
- ✓ Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego z dnia 13 marca 2017 r. ; (Dz.U. 2017, poz. 622);
- ✓ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. 2017, poz. 356);
- ✓ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz.U. 2012 poz. 184 z późn. zm.),
- ✓ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2010 r. w sprawie

praktycznej nauki zawodu (Dz.U. 2010 nr 244 poz. 1626 z późn. zm.),

- ✓ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowych dla kwalifikacji o charakterze ogólnym – poziomy 1–4 (Dz.U. 2016 poz. 520),
- ✓ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowych dla kwalifikacji o charakterze zawodowym – poziomy 1–8 (Dz.U. 2016 poz. 537),
- ✓ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 sierpnia 2014 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania Dz.U. 2014 poz. 1145 (z późn. zm.),
- ✓ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 kwietnia 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie (Dz.U. 2015 poz. 673),
- ✓ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. 2012 poz. 977 z późn. zm.).

Inne

- ✓ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8 lipca 2014 r. w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego podręczników (Dz.U. 2014 poz. 909),
- ✓ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz.U. 2003 nr 6 poz. 69 z późn. zm.),
- ✓ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 czerwca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz.U. 2015 poz. 843 z późn. zm.).

Literatura, z której warto skorzystać

Literatura dotycząca zagadnień związanych z doradztwem zawodowym dostępna jest na stronach:

<http://www.eurodoradztwo.praca.gov.pl/en/publikacje/>

<http://euroguidance.pl/ksiazki/>

<http://doradztwo.ore.edu.pl/zasoby-pracy-uczniami-klas-7-8-szkoly-podstawowej-oraz-gimnazjum/>

<https://www.metis.pl/poradnictwo/>

Narzędzia diagnostyczne i materiały metodyczne wspomagające proces rozpoznawania predyspozycji i zainteresowań zawodowych uczniów dostępne są na stronach:

<https://men.gov.pl/pl/ksztalcenie-zawodowe/projekty-systemowe-i-konkursowe>

<http://doradztwo.ore.edu.pl/zasoby-pracy-uczniami-klas-7-8-szkoly-podstawowej-oraz-gimnazjum/>

<https://zasobyip2.ore.edu.pl/pl/publications/search?projectDecisionNumber=POKL.03.04.03-00-101%2F13-00&page=2&perPage=5&sort=id-desc>

<http://cdzdm.pl/materialy-na-zajecia-i-nie-tylko/>

Informacje dotyczące rynku pracy dostępne są na stronach:

Główny Urząd Statystyczny – portal informacyjny, przydatne będą zwłaszcza dane i opracowania zawarte w Obszarze tematycznym: Rynek Pracy: <http://stat.gov.pl/>

Portal Publicznych Służb Zatrudnienia – przydatne będą zwłaszcza dane i opracowania zawarte w zakładce Rynek Pracy – Statystyki i Analizy, Rejestry i bazy zawierające m.in.

Klasyfikację zawodów i specjalności oraz Publikacje zawierające Przewodnik po zawodach:

<http://psz.praca.gov.pl/>

Wojewódzki Urząd Pracy w Katowicach: <http://www.wup-katowice.pl>

Centralna baza ofert pracy MRPiPS: <http://oferty.praca.gov.pl/>

Barometr zawodów: <https://barometrzwodow.pl/>